روزنامه فرهنگی، اجتماعی صبح ایران ■ صاحب امتیاز: سازمان صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران ■ مدیر مسئول: مهدی گیوه‌کی

شنبه ۲۳ اردیبهشت ۱۴۰۲ | ۲۲ شوال ۱۴۴۴ | ۲۰ صفحه | سال بیست و چهارم - شماره ۶۴۸۶ | Saturday - May 13 , 2023

■ تهران، بلوار میرداماد، جنب مسجد الغدیر، شماره ۱۲۹ ■ تلفن: ۲۳۰۰۴۰۰۰-۰۲۱

■ دورنگار تحریریه: ۲۳۰۰۴۴۳۳ ■ سازمان توزیع: ۶۱۹۳۳۱۱۵ ■ کدپستی: ۱۹۱۱۶۱۸۴۱۳

■ امور مشترکین: ۶۱۹۳۳۱۱۵ ■ سازمان آگهی‌ها: ۴۹۱۰۵۰۰۰ ■ شماره پیامک: ۳۰۰۰۱۱۲۴۰

■ تلفن گویا: ۲۳۰۰۴۴۴۴ ■ چاپ: چاپخانه روزنامه جام جم

■ شاپا: ISSN1735-3637 ■ پایگاه اطلاع رسانی روزنامه: www.jamejamdaily.ir

■ پست الکترونیکی: info@jamejamdaily.ir

حکمت

امام علی(ع):

معاشرت با دنیاپرستان دین را عیبناک و یقین را سست می کند.

غررالحکم

نکته‌روز

«موش» از ماست!

نقاشی دیواری معروف «موش» از «بنکسی» یک مدعی جدی پیدا کرد

فکر کنید که یکی از گران‌قیمت‌ترین آثار هنری جهان متعلق به هنرمندی است که هنوز کسی او را ندیده است! نقاشی دیواری‌ها «بنکسی» آنقدر اعتبار هنری دارد که اگر شبی، نیمه‌شبی او روی دیوار ساختمان شما اثری خلق کند، قیمت آن دیوار تا میلیون‌ها دلار افزایش پیدا می‌کند. حالا یک هنرمند اهل لیورپول مدعی شده است که یکی از معروف‌ترین آثار بنکسی کار اوست! این ادعا در حالی صورت گرفته که این اثر در یک حراجی تا ۲۵۰ هزار دلار قیمت خورده است! گاردین نوشته است پس از اینکه یکی از آثار هنری منسوب به «بنکسی»، هنرمند مشهور و ناشناس گرافیتی‌کار به قیمت ۲۵۰،۰۰۰ دلار فروخته شد، یک هنرمند اهل لیورپول به نام «سایلنت بیل» مدعی شد که خالق واقعی این اثر هنری تصویرگر موش است. این هنرمند که سابقه خلق آثار هنری با الهام از «بنکسی» را دارد مدعی شده است که این نقاشی را در سال ۲۰۱۳ خلق کرده است. با این حال این اثر هنری بعد از اینکه در سال گذشته توسط افراد ناشناس از دیواری در خیابان چپل لیورپول برداشته شد، به برنامه تلویزیونی «بزرگ‌ترین حراج‌ها» در «کانال ۴» راه پیدا کرد. در حراج تلویزیونی، تردیدهایی در مورد اصالت این اثر هنری از سوی کارشناسان برنامه مطرح شده بود، اما «رابین بارتون»، فروشنده و خریدار معروف بنکسی، در طول مزایده در رقابت با یک مجموعه‌دار ساکن دبی پیروز شد.

خبرروز

رود در سیاره سرخ

بقایای یک رودخانه در مریخ دیده شده است

عکس‌هایی که با دوربین مریخ‌نورد «استقامت» ناسا ثبت شده‌اند، نشانه‌هایی را از وجود یک رودخانه عمیق در گذشته سیاره سرخ به نمایش می‌گذارند.

این رودخانه، بخشی از شبکه‌ای از آبراه‌ها بوده که به «دهانه جیزرو» می‌ریخته است. مریخ‌نورد استقامت از زمان فرود خود بیش از دو سال پیش، در حال کاوش در این منطقه است. درک این محیط‌های آبی می‌تواند به دانشمندان در تلاش برای جست‌وجوی نشانه‌هایی از حیات میکروبی باستانی کمک کند که شاید در سنگ‌های مریخ حفظ شده باشند.

مریخ‌نورد استقامت در حال کاوش بر فراز توده‌ای متشکل از سنگ‌های رسوبی به شکل بادبزن است که ۲۵۰ متر ارتفاع دارد و لایه‌های منحنی آن نشان‌دهنده جریان آب در گذشته هستند. یکی از پرسش‌هایی که دانشمندان می‌خواهند به آن پاسخ دهند، این است که آب در جریان‌های نسبتا کم‌عمق وجود داشته است یا یک سیستم رودخانه‌ای قوی‌تر.

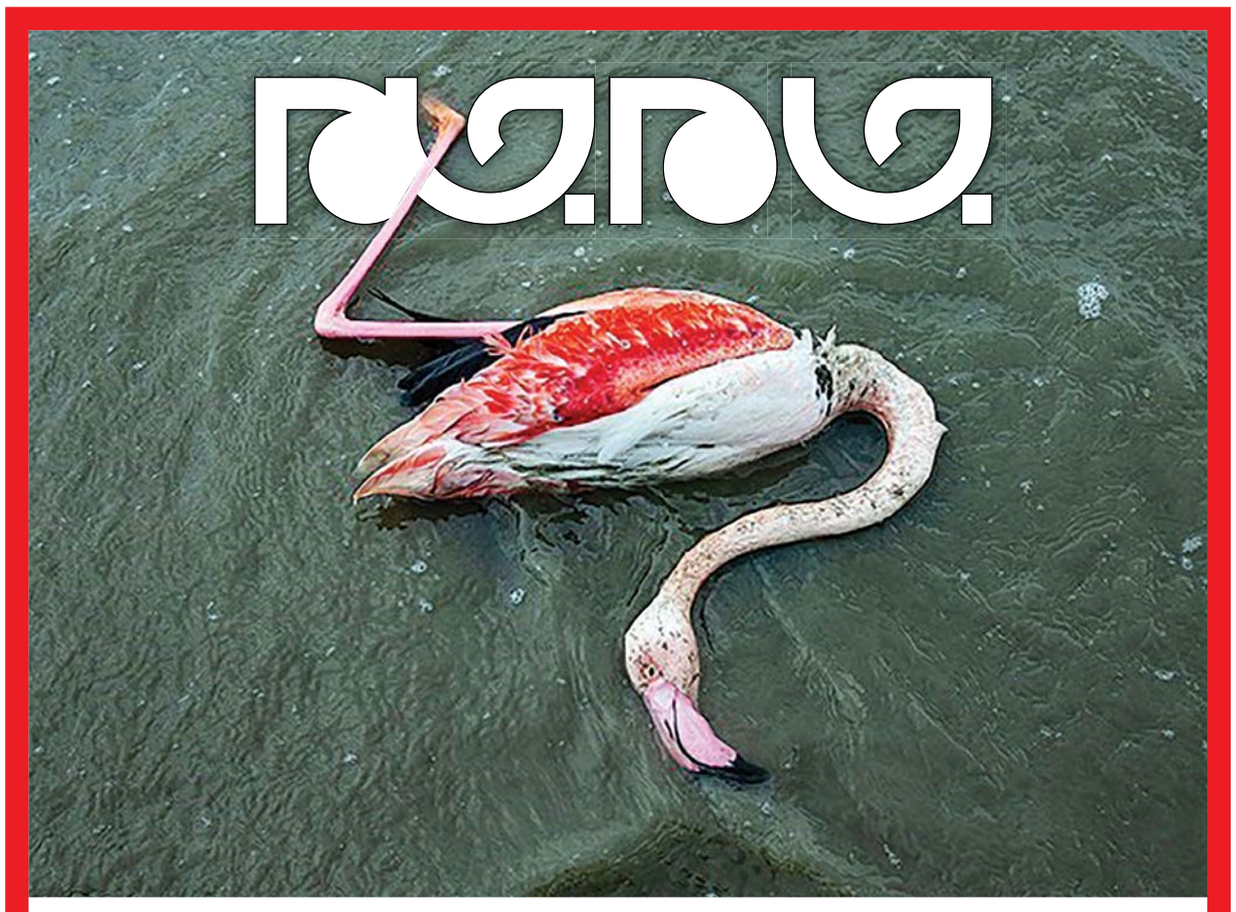

منوی انقراض!

ایران همچنان در صدر فهرست کشتار پرندگان مهاجر در جهان قرار دارد

میثم اسماعیلی
روزنامه‌نگار

نام «پرندگان مهاجر» امروز ثبت در تقویم‌های جهانی است، روزی جهانی برای پرندگان مهاجر که از بد روزگار این که جمعیت ورودی‌شان به ایران تفاوتی میلیونی با جمعیتی دارد که از این سرزمین خارج می‌شوند! اقلیم ایران طبق برآوردهای داخلی و البته گمانه‌های موسسات خارج از کشور پذیرای سالانه ۳/۵ میلیون قطعه پرنده مهاجر است. پرندگانی که چند زمانی را در آبگیرها و تالاب‌های این سرزمین سر می‌کنند و پس از آن به ادامه مسیر خود ادامه می‌دهند، این تالاب‌ها همواره کریدور مهمی در مسیر پرندگان مهاجر بی‌شماری بوده است. پرندگانی که برخی از آنها در فهرست پرندگان در معرض انقراض هم قرار دارند و همین اهمیت اقلیم این سرزمین را برای پذیرایی کوتاه‌مدت از پرندگان مهاجر بیش از پیش کرده است. اما ایران حداقل طی دو دهه گذشته هیچ گاه میزبان خوبی برای پرندگان نبوده است، آنقدر که حالا صاحب رکورد منفی تاسف برانگیزی است، این که تالاب‌های این کشور را به عنوان قتلگاه پرندگان مهاجر جهان می‌خوانند. سنجه‌های آماری در داخل کشور هم به نوعی صحت این عنوان تاسف برانگیز را تایید می‌کند. به عنوان مثال تازه‌ترین آمارهای رسمی منتشرشده نشان می‌دهد هر ساله ۷۰۰ هزار تا ۱/۵ میلیون پرنده مهاجر تنها در تالاب‌های شمال ایران شکار می‌شوند. عجیب این که اگر جغرافیای قتل این پرنده‌ها را کوچک‌تر کنیم تفاوتی در این ارقام به دست‌آمده ندارد؛ به این معنا که فقط در تالاب میانکاله و البته شهر فریدونکنار این میزان پرنده کشته می‌شود. با این حساب آن طور که برخی پرنده‌شناسان می‌گویند چیزی نزدیک به دو میلیون پرنده مهاجر هر ساله در ایران کشته می‌شوند و این در حالی است که ورودی پرندگان مهاجر به ایران هر ساله نزدیک به ۳/۵ میلیون است. اگر تا دهه‌های پیش تنها تهدید مهم پرندگان مهاجر دام‌های هوایی و دامگاه‌های زمینی و البته صدای هولناک سرب گلوله‌ها بود حالا تداوم خشکسالی‌های اخیر و بیماری‌های مخصوص این پرندگان هم به تهدیدات گذشته اضافه شده است. فارغ از شکار بی‌رویه این پرندگان حالا چند سالی است که تالاب میانکاله با تهدیدی به نام سم بوتولیسم هم روبه‌روست. سمی که به واسطه کاهش تراز آب این تالاب جان بسیاری از فلامینگوها را در چند سال اخیر گرفته است. آمار کشتار پرندگان مهاجر در ایران به قدری چشمگیر بود و البته با بی‌تفاوتی مسئولان طی دو دهه گذشته رو به رو شد که حتی برای برخی نهادهای جهانی پرسشی پیش آمد که چرا آمار پرندگان مهاجر در نیمه دوم سال به کاهش محسوسی روبه‌رو می‌شود! این پرسش باعث به راه افتادن پروژه جهانی «برد لایف اینترنشنال» شد که از چهار سال پیش با تحقیقات گسترده سعی در به دست‌آوردن پاسخ داشت و البته همین آمارهای این پروژه بود که ایران را در صدر کشورهایی قرار داد که صاحب بیشترین شکار پرندگان در سال هستند، این آمارها بدون توجه به تکرار همین اتفاق در جنوب ایران بود و اگر آمارهای منفی کشتار پرندگان مهاجر در جنوب ایران را هم به اقلیم شمالی اضافه کنیم با رکوردهای منفی بیشتری روبه‌رو خواهیم بود. تا سال‌ها استدلال اهالی بومی منطقه در این شکار هولناک مسائل معیشتی و البته فرهنگ شکار عنوان می‌شد اما با نگاهی به رقم‌های رد و بدل‌شده می‌توان متوجه شد حداقل فقرا خواهان گوشت پرندگان مهاجر نیستند. به عنوان مثال حالا برای ۵۰۰ گرم گوشت (که خالص هم نیست) پرنده‌ای باید مبلغی حدود ۷۵۰ هزارتومان بپردازید! گردش مالی بالای این پرندگان همچنان تجارت سیاه آنها را به بازاری پرسود تبدیل کرده است، سال گذشته طی دو روز جمعیت ۸۰۰ بالی قوهای فریدونکنار به ۲۰۰ قو کاهش پیدا کرد! شکار ۶۰۰ قو تنها در دو روز! بعدتر مشخص شد که یک قوی گُنگ در بازار پرندگان بین ۲۵ تا ۳۰ میلیون تومان خرید و فروش می‌شود! اتفاقات عجیب‌تر از این هم در این رابطه کم نبوده است، نمونه‌اش اشاره‌ای که چند ماه پیش رئیس کمیسیون محیط زیست مجلس به آن داشت؛ این که بسیاری از پرندگانی که حتی در فهرست گونه‌های در معرض انقراض قرار دارند سر از منوهای رستوران‌های شمالی درمی‌آورند. رستوران‌هایی که البته سمیه رفیعی از آن با عنوان «رستوران‌های خاص» یاد کرده است.

پیشخوان

نظم زمان

کارلو روولی یک فیزیکدان نظری است که کمک قابل‌توجهی به فیزیک مکان و زمان کرده است. او سال‌ها در ایتالیا و آمریکا به کارهای علمی-پژوهشی پرداخته و در حال حاضر گروه تحقیقاتی گرانش کوانتومی مرکز فیزیکی مارسی فرانسه را هدایت می‌کند. هفت درس مختصر فیزیک او یک کتاب پرفروش بین‌المللی است که به ۴۱ زبان ترجمه‌شده است. کتاب «نظم زمان» این فیزیکدان ایتالیایی که انتشارات نو با ترجمه مزدا موحد منتشر کرده در سال ۲۰۱۸ در لندن برای اولین بار به بازار نشر راه یافت. این کتاب به‌عنوان یکی از ۱۰ کتاب برتر یک دهه گذشته شناخته‌شده است. روولی در این کتاب، علم و فلسفه و هنر را جمع می‌کند تا راز یکی از بزرگ‌ترین معماهای زندگی بشر را بگشاید؛ معمای زمان. روولی برای تهییج مخاطبان به خوانش کتاب خود، از عبارات زیر استفاده می‌کند: «اگر تصمیم بگیرید با من بیایید شما را به جایی می‌برم که به نظر من دانش ما از زمان به آن رسیده است: تا کرانه اقیانوس شبانه و پرستاره تمامی آن چیزهایی که هنوز نمی‌دانیم. «زمان» خود ماییم، ما این فضا هستیم. این محوطه‌ای که آثار حافظه درون اتصالات نورون‌های ما بازکرده است. ما خاطره هستیم. ما دلتنگی هستیم. ما عطش آینده‌ای هستیم که نخواهد آمد.»

از نظر روولی، زمان یکی از بزرگ‌ترین معماهای بشر است و با فروپاشی آن می‌توان لایه‌های عمیق‌تری از آن را کشف کرد. کتاب نظم زمان به سه بخش تقسیم شده است. در بخش نخست، چیزی را که فیزیک مدرن در مورد زمان فهمیده خلاصه می‌کند. بخش دوم کتاب، چیزی را که پس از این فروپاشی باقی‌مانده است، توصیف می‌کند. بخش سوم این کتاب، دشوارترین بخش ولی درعین‌حال مهم‌ترین بخش است و تنگاتنگ‌ترین رابطه را با ما دارد. در جهانی فاقد زمان، باید هنوز چیزی باشد که زمان مألوف ما از آن برآید، یعنی همان زمانی که نظم دارد، گذشته آن با آینده‌اش متفاوت و جریانش یکنواخت است.

امروز در تاریخ

- زادروز محسن یگانه، خواننده / ۱۳۶۴
- سالمرگ بهنام صفوی، خواننده / ۱۳۹۸
- لغو نهایی کاپیتولاسیون در ایران / ۱۳۵۸

واحه

از دوست به یادگار دردی دارم
کان درد به صد هزار درمان ندهم
مولانا

اوقات شرعی

اذان ظهر: ۱۲:۰۱	غروب آفتاب: ۱۹:۰۱
اذان مغرب: ۱۹:۲۰	نیمه‌شب شرعی: ۲۳:۱۲
اذان صبح (فردا): ۳:۲۳	طلوع خورشید (فردا): ۵:۰۰

پرسه

حقیقت‌کُشی صهیونیستی

اواسط سال ۲۰۲۲ شیرین ابوعاقله، خبرنگار الجزیره به ضرب گلوله نظامیان صهیونیست به قتل رسید. این خبرنگار با سابقه فلسطینی از ناحیه سر با گلوله تک‌تیرانداز صهیونیستی مورد اصابت قرار گرفت. رسانه آمریکایی سی‌ان‌ان اعلام کرد ابوعاقله به عمد توسط نظامیان صهیونیست کشته شده است اما رژیم صهیونیستی تحت فشارهای بین‌المللی تنها قتل غیرعمد وی را پذیرفت. آمریکا هم با ارجاع پرونده قتل ابوعاقله به دادگاه کیفری بین‌المللی مخالفت کرد. از سال ۲۰۰۰ تاکنون ۵۵ خبرنگار به دست رژیم خبرنگارکُش صهیونیستی کشته شده‌اند.

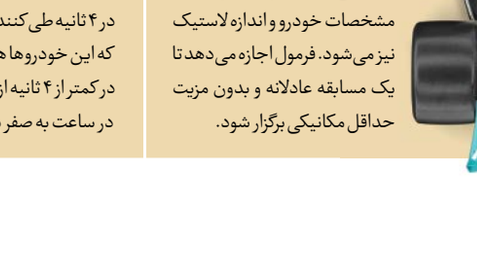

کیوآرکد را اسکن کنید

نبرد با ربات سرباز

اعتراف می‌کنیم تا چند دقیقه پس از دیدن این ویدئو همچنان گمانمان بر این بود که در ساخت این ویدئو از حقه‌های سینمایی استفاده شده است، اما فراگیر شدن این تصاویر در سطحی بالا و البته صحت‌سنجی‌های صورت گرفته نشان می‌دهد نه تنها این ویدئو از حقه‌های سینمایی خالی است بلکه در راستای یک آزمایش واقعی فیلمبرداری شده است. ربات سربازی که حالا رویای فیلم‌های تخیلی نبرد با ربات‌ها را خیلی زودتر از تصور ما محقق کرده است. یک ایده هولناک که شاید سرنوشت جنگ‌های آینده را تغییر بدهد. متخصصان هوش مصنوعی و نظامی رباتی سرباز را طراحی کرده‌اند که قادر به شناسایی نیروهای خودی و سربازان دشمن با دقتی بالاست.

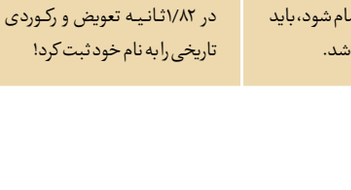

کیوآرکد را اسکن کنید

نگاه

جشن بیکران

نمایشگاه کتاب یک جشنواره خوشایند برای اهالی کتاب است. یک میعادگاه سالانه برای قدم زدن میان کلمات، دیدار با نویسندگان و نفس کشیدن بوی کتاب‌ها تازه، برداشتن و ورق‌زدن‌شان که برای اهل کتاب عیشی است که تمامی ندارد. حالا هم که بساط این عیش در نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران به راه است. در میان بازدیدکنندگان هم می‌توان به هر سن و سالی برخورد. از کودکانی که با شوق در غرفه‌های مخصوص سرگرم شده‌اند تا سالمندانی که همچون قاب عکس امروز خم شده‌اند تا عنوانی از اثری را به‌خوبی ببینند.

عکس: ایرنا

چهارراه

شگفتی در پیست

نگاهی به برخی از حقایقی عجیب درباره مسابقات فرمول یک

درست ۷۳ سال پیش در چنین روزی (۱۳ می ۱۹۵۰) نخستین مسابقات جهانی فرمول یک برگزار شد. فرمول یک که در سراسر جهان با نام F1 شناخته می‌شود، سریع‌ترین و هیجان‌انگیزترین سری مسابقات روی کره‌زمین است. از مسیرهای نمادین و تصادفات حماسی گرفته تا سوپراستارهای دست‌نیافتنی‌اش، دنیای فرمول یک به قطع آدرنالین خالص و فراموش‌نشدنی است. شما احتمالا بزرگ‌ترین ستاره‌های فرمول یک مانند لوئیس همیلتون، مکس ورشتاپن و اسطوره بزرگ مایکل شوماخر را می‌شناسید اما واقعا چقدر در مورد این ورزش مسابقه‌ای که سالانه ۵۰۰ میلیون بیننده را جذب می‌کند، می‌دانید؟ دنیای مسابقات سرعت از شروع متوالی گرفته تا غم‌انگیزترین تصادفات، سرشار از تاریخ و دستاوردهای خیره‌کننده است. پس خود را آماده کنید و برای شنیدن حقایقی جالب از دنیای فرمول یک با ما همراه باشید.

۱ علت استفاده از کلمه فرمول

رایج‌ترین پرسش در مورد این مسابقات سرعت این است که فرمول دقیقا به چه معناست؟ به مجموعه‌ای از قوانین که همه شرکت‌کنندگان و خودروها موظف‌اند از آنها پیروی کنند، «فرمول» می‌گویند. این قوانین شامل مشخصات خودرو و اندازه لاستیک نیز می‌شود. فرمول اجازه می‌دهد تا یک مسابقه عادلانه و بدون مزیت حداقل مکانیکی برگزار شود.

۲ شتاب خودروهای فرمول یک

برکسی پوشیده نیست که اتومبیل‌های فرمول یک بسیار سریع هستند اما آیا می‌دانستید که این خودروها می‌توانند شتاب صفر تا ۱۰۰ کیلومتر بر ساعت را در ۲/۶ ثانیه و از صفر تا ۱۶۰ کیلومتر در ساعت را در ۴ ثانیه طی کنند؟ جالب اینجاست که این خودروها همچنین می‌توانند در کمتر از ۴ ثانیه از سرعت ۱۰۰ کیلومتر در ساعت به صفر برسند!

۳ یک پازل پیچیده

هریک از ماشین‌های مسابقه فرمول یک دارای بیش از ۸۰ هزار قطعه مونتاژ شده است که برای جمع‌آوری آن به ۱۵۰ هزار ساعت کار انسانی نیاز است. مونتاژ این وسایل نقلیه با دانستن این که هر یک قطعه در جای خود ممکن است به قیمت یک برد یا یک فاجعه برای راننده تمام شود، باید کار بسیار پرفشاری باشد.

۴ سرعت تعویض لاستیک

پیت‌استاپ از هیجان‌انگیزترین ابعاد مسابقات فرمول یک است. خدمه پیت آن‌قدر خوب هستند که می‌توانند مجموعه‌ای از لاستیک‌ها را در ۳ ثانیه به‌طور کامل تعویض کنند! در سال ۲۰۱۹ تیم ردبول هر چهار لاستیک خودروی مکس ورشتاپن را تنها در ۱/۸۲ ثانیه تعویض و رکوردی تاریخی را به نام خود ثبت کرد!

۵ کاهش وزن در هر مسابقه

رانندگان فرمول یک بیش از ۲ ساعت در معرض دمای بالا، لباس‌های ضخیم و ضد حریق هستند. این یعنی رانندگان تمام‌مدت مسابقه را عرق می‌کنند و حداقل ۱/۵ لیتر از آب بدن خود را دست می‌دهند. یک راننده ممکن است در هر مسابقه تا چهار کیلوگرم وزن کم کند!

۶ خودروهایی با قیمت گزاف

یک خودروی فرمول یک ارزان نیست. در واقع هر وسیله نقلیه دارای ارزش تخمینی بیش از هفت میلیون دلار است. هزینه سنگین دیگر این مسابقات تعویض مکرر موتور خودروست که تقریبا بعد از هر پنج مسابقه باید عوض شود. جای تعجب نیست که فرمول یک، یکی از گران‌ترین ورزش‌های جهان است.

۷ تنها زن در فرمول یک

لِلا لومباردی یکی از زنان پیشرو در مسابقات فرمول یک است. لومباردی که اولین مسابقه خود را در سال ۱۹۷۴ آغاز کرد، هنوز تنها زنی است که در یک مسابقه جایزه بزرگ امتیاز کسب کرده. به طور کلی او در ۱۷ جایزه بزرگ مسابقه داد. او هنوز هم تا به امروز الهام‌بخش زنان در مسابقات فرمول یک است.

۸ رکوردهای قابل توجه

بیشترین شروع مسابقه:
کیمی رایکونن ۳۴۹ بار

جوان‌ترین شروع‌کننده:
مکس ورشتاپن در ۱۷ سالگی

بیشترین شروع‌های متوالی:
لوئیس همیلتون ۲۶۵ بار

بیشترین برد:
لوئیس همیلتون ۱۰۳ بار

بیشترین سرعت:
والتری بوتاس ۳۷۲/۵ کیلومتر